

PATVIRTINTA
Lietuvos buriuotojų sąjungos tarybos
2017-12-05 nutarimu Nr. 3.

PAKRANČIŲ VANDENŲ BURINĖS JACHTOS VADO DETALE MOKYMO PROGRAMA

1. JACHTOS KONSTRUKCIJA, ĮRANGA IR BURLAIVIO TEORIJOS PAGRINDAI (4 val.)

1.1. Burlaiviai, jų atsiradimas ir įvairovė: švertbotas (burvaltė), kilinė jachta, kompromisas, katamaranas, trimaranas, proa, jėgos aitvaras, burlentė.

1.2. Burlaivio sandara: korpusas, rangautas, takelažas, burės.

1.2.1. Korpusas: forštevenis (ragas), kairysis bortas, dešinysis bortas, falšbortas, achteris (laivagalis, durkis), denis (bakas, kokpitas, jutas, kajutės antstatas), patalpos po deniu (forpikas, kajutės, kajutkompanija, achterpikas, triumas, WC (galjunas), kambuzas), kilis, falškilis, švertas (šliūžė), šverto šulinys, šverto talė, kabinamasis ir stacionarusis vairas (vairo plunksna, vairo dėžė, sorlynis, baleris, vairo galvutė, rumpelis, šturvalas), relingai, lejeriai, lejerių stovai.

1.2.2. Rangautas: stiebas (stiebo topas, klotikas, šporas, pertnersas, zalingai), gikas, bušpritas, spinakerio gikas, gafelis, jų pėdos ir nokai.

1.2.3. Takelažas: nejudamasis (stovimasis) takelažas – forštagas, achterštagas, bakštagas, vantai (topvantai, pagrindiniai vantai, rombo vantai), topenantas, atotampa (groto giko, spinakerio giko). Judamasis takelažas: falai, šotai, brasai, halsai, rifštertai. Takelažo detalės: raksai, karabinai, jungės (šekeliai), blokai, tempikliai (talrepai), klampės, fiksatoriai, kipos, putensai, gervės, stakselio susukimo mechanizmas, groto susukimo mechanizmas, bėgelis su šliaužikliu.

1.2.4. Burės: grotas, stakselis, genuja, simetrinis ir asimetrinis spinakeris, triselis, audros stakselis, bermudinio groto konstrukcija: kampų ir kraštų (škotorinų) pavadinimai, boutai, liktrosas, bulinis, liuversai, falo lentelė, latės, lačių kišenės, rifbantai. Papildoma spinakerio iškėlimo įranga: žiedai, „kojinė“, laikinos gumos.

1.3. Jachtos įranga.

1.3.1. Elektros įranga: elektros šaltiniai (akumulatoriai, generatoriai, saulės baterijos), elektros instaliacija ir imtuvai.

1.3.2. Vėdinimo, vandens tiekimo bei šalinimo įranga: liukai, iliuminatoriai, ventiliatoriai, vandens tankai, vandens tiekimo sistemos, špigatai (nuogarmos), triumo siurbliai.

1.3.3. Švartavimosi ir inkaravimosi priemonės: kliuzai, klampės, knechtai, bitengai, palai (žiedai), krancai (fenderiai), forleina, achterleina, špringai, inkarai (admiraliteto, Denforto, plūginis, sudedamasis, grybo formos, sraigtinis, uolų), inkaro lynas, grandinė, suktukas, žvakahalsas, inkaro buja (tombuja). Admiraliteto inkaras: kotas, štokas, ragas, letena, kulnas.

1.3.4. Avarinės ir gelbėjimo priemonės: gesintuvai, kibirai, avarinis rumpelis, įrankiai trosams nukirpti, kūginių kamščių rinkinys, gelbėjimo ratas ir liemenės, saugos diržai. Avarinių ir gelbėjimo priemonių laikymo jachtoje vietos ir schema.

1.3.5. Jachtos pagalbinis mechaninis variklis. Variklių rūšys: dyzeliniai, benzininiai, elektriniai. Variklių galingumas. Variklio paruošimas eksploatuoti, priežiūra, konservavimas. Variklio naudojimo atvejai jachtoje. Degalai ir jų saugojimas.

1.3.6. Kita įranga ir priemonės: kambuzo ir WC įranga, irklai, futštokas, kobinys, sanitarinės, išsiliejusių naftos produktų neutralizavimo, navigacijos, signalizacijos priemonės.

1.4. Burlaivio teorijos pagrindai.

1.4.1. Jachtos matmenys: ilgis, plotis, grimzlė, vaterlinija, borto aukštis, vandentalpa, keliamoji galia, buringumas. Stovumas ir plūdrumas.

1.4.2. Aerodinamių jėgų susidarymas (kėlimo, frontinio ir indukcinio pasipriešinimo, traukos, dreifo jėgos). Šių jėgų vektorių schema, jachtos centravimas.

1.4.3. Tikrasis, vimpelinis (jaučiamasis), kursinis vėjas, jo krypties nustatymas. Vimpelinio vėjo indikatorių naudojimas. Elektroninių vėjo krypties ir greičio prietaisų naudojimo ypatybės.

2. JACHTOS VALDYMO TECHNIKA (6 val.)

2.1. Terminai ir sąvokos.

2.1.1. Jachtos kursai vėjo atžvilgiu.

2.1.2. Manepravimo sąvokos: vendas, halsas, kilti, kristi, laviruoti, buriuoti aštriau / bukliau, dreifuoti, dreifuoti su burėmis ir be jų, manevrų komandos.

2.2.3. Pasiruošimas išplaukti. Jachtos patikrinimas. Jachtos aptakelavimas ir nutakelavimas.

Jūriniai mazgai: vytulo (buchtos), klampės, aštuoniukės, tikrasis, rifo, šoto, bramšoto, paprastojo šteko, gelbėjimo kilpos, buksyravimo, žvejų kilpa (inkaro), žvejų mazgas. Kilpa lyno viduryje, markė, benzelis. Įrankiai, priemonės ir metodai trūkusiam takelažui pataisyti.

2.3. Jachtos (švertboto ir kilinės) vairavimas.

2.3.1. Išplaukimas (nuo kranto, prieplaukos, bujos), priplaukimas (prie kranto, prieplaukos, bujos).

2.3.2. Buriavimas aštriais kursais, posūkis „vendas“. Buriavimas pavėjiniais kursais, posūkis „halsas“.

2.3.3. Manevras „žmogus už borto“.

2.3.4. Inkaravimas (vietos parinkimas, atsižvelgiant į meteorologinius, hidrologinius, teisinius, urbanistinius aspektus; inkaro nuleidimo ir pakėlimo tvarka, komandos ir pranešimai). Inkaravimo būdai ypatingomis sąlygomis (stiprus vėjas ir bangavimas, ribota akvatorija, kintančios krypties srovės ir vėjai).

2.3.5. Buriavimas audros sąlygomis, jachtos valdymas jūroje esant bangavimui.

2.3.6. Plaukimas naudojant variklį. Manevrų 2.3.1, 2.3.3, 2.3.4 atlikimas naudojant tik variklį.

2.3.7. Ypatingi plaukiojimo atvejai: užplaukimas ant sekumos, buksyravimas, pagalbos suteikimas kitam laivui, švertboto ir kilinės jachtos apvirtimas, netikėtai sustojus varikliui arti navigacinių kliūčių. Išankstiniai veiksmų planai.

3. SAUGOS, GELBĖJIMO, PRIEŠGAISRINĖS PRIEMONĖS, PIRMOJI MEDICININĖ PAGALBA. AVARIJŲ LIKVIDAVIMAS, IŠGYVENAMUMAS JŪROJE (6 val.)

3.1. Buriotojo apranga. Gelbėjimo liemenės ir jų tipai pagal plaukiojimo rajoną, gelbėjimo ratai, saugos diržai. Privalomas jachtos inventorių 3-iai ir 4-iai plaukiojimo kategorijoms. Gelbėjimo plaustai ir jų tipai. Plausto vieta jachtoje, jo tvirtinimas. „Išgyvenimo krepšys“ ir jo turinys. Signalinė pirotechnika. Mėtomoji virvė, mėtomasis žiburys (angl. *dan-buoy*). Nelaimės signalai. Nelaimės signalų siuntimo būdai.

3.2. Priešgaisrinė sauga. Gesintuvai, jų rūšys ir naudojimo taisyklės. Gesintuvų išdėstymo vietos jachtoje, išdėstymo schema. Gaisro gesinimas variklio skyriuje. Elektros instaliacijos sukulto gaisro gesinimas. Kitos priešgaisrinės priemonės.

3.3. Pirmoji medicininė pagalba. Laivo vaistinė turinys. Hipotermija. Išgyvenimo vandenyje kritinis laikas. Sumušimai, kaulų lūžiai, galvos traumos, žaizdos ir kraujavimas, nudegimai, saulės smūgis, apsinuodijimas maistu. Skendimas. Dirbtinis kvėpavimas ir išorinis širdies masažas. Psichologinis įgulos suderinamumas.

3.4. Avarijos ir jų likvidavimas: nutrūkus vantui, bakštagai, forštagai, achterštagai, stakselio falui, groto falui; suplyšus burei; lūžus stiebui, gikui, gafeliui, rumpeliui, vairo plunksnai; pažeidus korpuso hermetiškumą. Radijo ryšio, EPIRB, šviesos signalizacijos naudojimas nelaimės atveju. Kiti dėmesio atkreipimo būdai. Plaukiojantysis inkaras. Avarinės situacijos. Išsilaipinimas iš jachtos į plaustą. Išgyvenimas vandenyje. Įgulos veiksmai atvykus gelbėtojams. Išsimetimas į krantą (štrandavimas).

4. HIDROMETEOROLOGIJA (4 val.)

4.1. Atmosferos slėgis, jo kaita ir matavimas. Barinės sistemos (ciklonas ir anticiklonas). Okliuzija, balnas, slėnis, gūbrys.

4.2. Vėjas (jo susidarymas, matavimas, Boforto skalė). Tipiniai vėjai, vėjų rožė (vietinio regiono, Kuršių marių, Baltijos jūros). Brizas, pasatas, musonas, bora, sirokas, mistralis.

4.3. Meteorologiniai žemėlapiai, jų skaitymas. Sutartiniai ženklai meteorologiniame žemėlapyje.

Ciklonas, anticiklonas. Debesys ir jų formos. Debesuotumo vertinimas. Rūkas, matomumas. Globalus oro masių judėjimas Žemės paviršiuje. Orai, orų prognozė, prognozių gavimo būdai. Kelių kalbų (lietuvių-anglų-vokiečių-lenkų) pagrindinių meteorologijos terminų žodynelis.

4.4. Bangos, jų susidarymas ir matavimas. Bangavimo skalė. Bangų sąveika su sekluma, krantu, kliūtimis ir srove. Tėkmės ir srovės jūroje. Potvynių ir atoslūgių reiškinys, jų sukeltos srovės. Sizigija ir kvadratūra.

5. NAVIGACIJA, LOCIJA (6 val.)

5.1. Navigacijos paskirtis ir esmė.

5.2. Žemės forma ir matmenys. Taškai, apskritimai ir linijos gaublyje. Koordinačių tinklas. Geografinė platuma ir ilguma. Platumų ir ilgumų skirtumas. Tikrasis dienovidinis (meridianas). Tikrasis kursas. Traverso pelengas. Matomasis horizontas, jo dalijimo sistemos – apskritinė, ketvirtinė, pusinė. Kampo matai – laipsniai ir rumbai. Atstumas iki matomojo horizonto. Objekto matymo atstumas. Refrakcijos įtaka.

5.3. Magnetis. Jo savybės. Žemės magnetizmas. Magnetiniai ašigaliai. Žemės magnetizmo nustatymas. Magnetinė deklinacija, jos kitimas. Magnetinės anomalijos ir magnetinės audros. Magnetinis kursas ir pelengas. Magnetinių kursų ir pelengų ištaisymas į tikruosius. Tikrųjų kursų ir pelengų perskaičiavimas į magnetinius. Kompasso deviacija. Kompasso deviacijos nustatymo būdai. Deviacijos mažinimas. Likutinė deviacija. Deviacijos lentelė. Magnetinių kursų ir pelengų perskaičiavimas į kompasinius. Kompasinių kursų ir pelengų ištaisymas į magnetinius ir tikruosius. Bendroji kompasso pataisa ir jos taikymas.

5.4. Dreifas dėl vėjo. Plaukimo linija ir kampas. Vėjo dreifo įvertinimas skaičiuojant plaukimo kampą ir kompasinį kursą. Srovės nunešimas (dreifas). Srovės, potvynių ir atoslūgių srovės sukulto dreifo įvertinimas skaičiuojant plaukimo kampą ir kompasinį kursą. Bendras vėjo ir srovės dreifo įvertinimas skaičiuojant plaukimo kampą ir kompasinį kursą. Bendroji vėjo ir srovės dreifo pataisa. Rankinis lagas. Mechaninis ir elektroninis lagas. Lago pataisa, jos nustatymas ir taikymas. Lotas ir echolotas. Rankinio loto lyno žymėjimas. Naudojimas lotu.

5.5. Locijos paskirtis ir turinys. Vidaus vandens kelių locija. Upės, ežerai, tvenkiniai. Upės baseinas, slėnis, salpa, vaga. Žiotys, delta, estuarija. Upės tėkmės mechanizmas. Farvateris. Plaukiojimo vidaus vandens keliais sąlygos ir navigacinės kliūtys. Sutartiniai kelio, kliūčių ir kiti ženklai. Upės locija ir locijos planas. Jūrų locija. Tarnybos, užsiimančios locija: jūrlapių, locijų leidyba ir korektūra bei vandens kelių priežiūra. Locijos terminai. Plaukiojimo jūroje sąlygos ir kliūtys. Kliūčių žymėjimo sistemos: kardinalinė, lateralinė ir kiti ženklai. Sutartiniai kelio, kliūčių ir kiti ženklai jūrlapiuose. Navigaciniai ženklai. Jų forma, spalva ir žiburiai. Įvairūs švyturiai. Jų įranga ir charakteristikos. Krypties (vedlinių) ženklai, jų rūšys ir įranga. Papildomi objektai ir priemonės krante, naudotini naviguojant. Vietinė locija. Žinios apie Nemuno ir Kuršių marių lociją.

5.6. Merkatoriaus projekcijos jūrlapiai. Jų klasifikacija navigaciniu požiūriu. Knygos ir leidiniai locijos, navigacijos klausimais. Jūrlapių ir kitų leidinių atnaujinimo ir korekcijos būtinumas. Laivo budėjimo žurnalas ir jo pildymo tvarka. Šturmano įrankiai – matlankis, lygiagrečioji liniuotė, skriestuvai-matuoklis. Laivo kelio brėžimas jūrlapyje, sutartiniai ženklai. Vizualiniai laivo vietos nustatymo būdai. Observacija pagal du kampus, pagal du ir tris pelengus, pagal kruizpelengą, pagal atstumą ir pelengą. Vietos patikslinimas pagal gylį.

5.7. Elektroninės navigacijos ir palydovinės navigacijos sistemos esmė. GPS, elektroninė planšetė (ploteris), radaras, bendras supratimas apie jų naudojimą naviguojant.

6. JŪRŲ TEISĖ

6.1. Lietuvos Respublikos (LR) vidaus vandenų transporto kodeksas. Vidaus vandenų kelių sąvoka (6 str.), laivų registravimas ir techninė apžiūra (16 str.), laivų kapitonams keliami kvalifikaciniai reikalavimai (19 str.); kapitono teisės (20 str.), kapitono pareigos kilus pavojui laivui, žmonėms ir gamtai (21 str.). Atlyginimas už pagalbos suteikimą (22 str.).

6.2. Lietuvos Respublikos (LR) Administracinių nusižengimų kodeksas (399 - 412 str.).

- 6.3. LR pasienio teisinio režimo taisyklės. Taisyklių objektas. Sąvokos: pasienio vandenys, pasienio ruožas, valstybinės sienos apsaugos zona – jų žymėjimas. Reikalavimai asmenims, būnant pasienio ruože ir valstybinės sienos apsaugos zonoje (5, 9, 10 str.). Reikalavimai laivavedžiams, neketinantiems išplaukti už LR teritorijos ribų (18, 21 str.).
- 6.4. LR vidaus vandenų laivų avarijų tyrimo taisyklės. Vartojamos sąvokos: jūrinis protestas, kliudymas, laivų susidūrimas, laivavedžio klaida, sunkus sužalojimas. Laivų avarijų klasifikacija (5–9 str.). Pranešimų apie laivo avarijas pateikimo tvarka ir jų tyrimas (10–15 str.).
- 6.5. Klaipėdos valstybinio jūrų uosto laivybos taisyklės. Uosto akvatorijos ribos. Laivų greičio ribojimas (45–47 str.). Plaukimas laivybos kanalu (48, 52–54, 57 str.). Draudimas plaukioti uosto akvatorija, esant ribotam matomumui ir stipriam vėjui (50–51 str.). Draudimas plaukioti pramoginiams laivams tam tikrose uosto akvatorijos dalyse (58 str.). Laivų prasilenkimas su SGD saugykla ir SGD vežančiais laivais (71–73 str.). Laivų eismo valdymas (77, 79 str.). Galiojantys uosto akvatorijoje draudimai (118 str.). Prasilenkimas su dugno gilintuvu (136–138 str.).
- 6.6. Pramoginių laivų uostų taisyklės. Bendras supratimas, ką šios taisyklės reglamentuoja.
- 6.7. Burinių jachtų registravimo taisyklės. Registravimo tvarka, jachtų žymėjimas.
- 6.8. Burinių jachtų techninių apžiūrų taisyklės. Bendras supratimas, ką šios taisyklės reglamentuoja.
- 6.9. Burinių jachtų laivavedžių diplomavimo taisyklės. Laivavedžių kvalifikaciniai laipsniai, jiems keliami reikalavimai. Laivavedžių kompetencija.
- 6.10. Buriavimo varžybų taisyklės. Bendras supratimas, ką šios taisyklės reglamentuoja: jachtų prasilenkimą varžybų metu, varžybų organizavimą ir vykdymą, protestus ir apeliacijas, jachtų ženklimą.
- 6.11. Jungtinių tautų jūros teisės konvencija. Bazinė linija. Įlanka. Vidaus vandenys. Teritorinė jūra. Gretutinė zona. Išskirtinė ekonominė zona. Kontinentinis šelfas. Taikus plaukimas. Kabotажinis plaukiojimas. Atviroji jūra. Uždaroji jūra. Archipelagų vandenys. Laivų nacionalinė priklausomybė. Vėliavų kėlimo ir naudojimo taisyklės. Pareiga suteikti pagalbą. Pasienio režimo taisyklės. Pagrindiniai laivo dokumentai: laivo bilietas, techninės apžiūros aktas ir įdėklas, laivo įgulos sąrašas, budėjimo žurnalas, leidimas naudoti radijo stotį. Gelbėjimo ir saugos priemonių patikra, patikros dokumentai.
- 6.12. Buriavimo etiketas ir jūriniai papročiai. Etiketą plaukiojant. Uostų etiketas. Švartavimosi etiketas. Vėliavų etiketas: buriuojant, stovint uoste ir nuleidus inkarą, plaukiant su varikliu, būnant kitos valstybės vandenyse, išplaukiant iš gimtojo uosto į užsienį, grįžtant į gimtąjį uostą iš užsienio, klubo ar jachtos savininko vėliavos iškėlimas. Buriuotojo etiketas ir apranga. Tvarka laive. Ekologiniai reikalavimai.
- 6.13. Buriuotojo etika.

7. EUROPOS VIDAUS VANDENŲ LAIVYBOS TAISYKLĖS – CEVNI (6 val.)

- 7.1. Pagrindinės sąvokos: laivas, laivas su mechaniniu varikliu, burinis laivas, greitaeigis laivas, mažasis laivas, keltas, žvejojantis laivas, laivas stovi, laivas plaukia, saugus greitis, diena, naktis, ribotas matomumas, trumpas garsas, ilgas garsas, labai trumpų garsų serija. Laivavedys, jo ir įgulos narių pareigos. Laivo valdymas. Mažąjo pramoginio laivo dokumentai. Gelbėjimas ir pagalbos teikimas. Laivavedžio prievolės laivui užplaukus ant seklumos ar nuskendus. Mažųjų laivų ženklimas.
- 7.2. Laivų vizualioji signalizacija. Priemonės: žiburiai, skydai, vėliavos, gairėlės, cilindrai, rutuliai, kūgiai. Visų tipų laivų eigos ir stovėjimo navigaciniai žiburiai ir ženklai. Specialioji signalizacija (žiburiai ir ženklai). Laivų garsinė signalizacija: bendrieji signalai (dėmesio, keičiu kursą kairėn / dešinėn, atbulinė eiga, negaliu manevruoti, susidūrimo pavojus, nelaimė); signalai atliekant posūkį; signalai esant ribotam matomumui.
- 7.3. Laivybą vandens keliuose reguliuojantys signaliniai ženklai: draudžiamieji, nustatomieji, ribojamieji, nurodomieji, papildomi.
- 7.4. Plaukiojimo taisyklės:

- 7.4.1. Sąvokos: plaukimas aukštyn / žemyn, priešpriešinis plaukimas, kursų susikirtimas, lenkimas.
- 7.4.2. Mažųjų laivų prasilenkimas su kitais laivais kursų susikirtimo, priešpriešinio plaukimo ir lenkimo atvejais.
- 7.4.3. Mažųjų laivų prasilenkimas su kitais laivais siaurumose ir vienpusio plaukimo atveju.
- 7.4.4. Mažųjų laivų prasilenkimas su kitais laivais darant posūkį, išplaukiant ar įplaukiant į uostą ar intaką.
- 7.4.5. Sugretėjusių laivų plaukimas viena kryptimi. Dreifavimas.
- 7.4.6. Plaukimas užtvankomis, po tiltais ir šliuzais.
- 7.4.7. Mažųjų laivų plaukimas riboto matomumo sąlygomis.
- 7.4.8. Ypatingi prioritetai. Laivų prasilenkimas su žvejojančiais ir narus aptarnaujančiais laivais.
- 7.5. Laivų stovėjimo taisyklės.

8. TARPTAUTINĖS TAISYKLĖS LAIVŲ SUSIDŪRIMAMS JŪROJE IŠVENGTI – COLREGS (4 val.)

- 8.1. Bendroji dalis. Atsakomybė. Terminai ir sąvokos, apibrėžimai. Laivų su mechaniniais varikliais ir burinių laivų teisės.
- 8.2. Burlaivio prasilenkimas su kitais laivais dieną ir naktį (kursų susikirtimo, priešpriešinio plaukimo ir lenkimo atvejais). Burlaivio prasilenkimas su kitais laivais siaurumose, farvateriuose, laivų judėjimo skyrimo sistemose. Įvairių laivų tarpusavio pareigos užleidžiant kelią. Laivų veiksmai susidūrimui išvengti. Plaukiojimas riboto matomumo sąlygomis.
- 8.3. Laivų navigaciniai žiburiai ir ženklai: burinio, su mechaniniu varikliu, žvejojančio, velkančio, vilkstinės, nevaldomo arba sunkiai manevruojančio, gilinančio dugną, ribotos gramzdos, locmano, užplaukusio ant seklumos, stovinčio nuleidus inkarą. Manepravimo ir įspėjamieji garso signalai. Garso signalai riboto matomumo sąlygomis. Nelaimės signalai.

9. PRAKTINIAI MOKYMAI (12 val.)

Instruktažas įgulai. Jachtos patikrinimas ir paruošimas plaukti. Burių paruošimas išplaukti. Nuplaukimo nuo krantinės, plūdriojo pontono, bujos su burėmis / varikliu būdai esant įvairioms vėjo kryptims ir stiprumui. Tinkamas laiko ir vietos parinkimas iškelti / nuleisti bures išplaukiant ar atplaukiant. Pagrindinės saugaus plaukiojimo mažųjų laivų uoste taisyklės. Burių rifavimas. Plaukimas aštriais kursais. Posūkis prieš vėją. Plaukimas pavėjiniais kursais, posūkis pavėjui. Laviruotė aštriais ir pavėjiniais kursais. Jachtos valdymas, bendravimas su įgula, plaukiant su burėmis įvairiomis oro sąlygomis (pučiant stipriam vėjui, esant dideliame bangavime). Manevras „žmogus už borto“ su burėmis. Manevras „žmogus už borto“ su varikliu. Plaukimas su varikliu: pirmyn, atbuline eiga, manevravimas ankštose akvatorijose. Inkaro naudojimas. Inkaro tipo ir svorio parinkimas pagal meteorologines sąlygas ir gruntą. Inkaro lyno ir grandinės ilgio parinkimas, lyno ir grandinės kombinacija. Priplaukimas prie krantinės, plūdriojo pontono, bujos su burėmis arba varikliu. Švartavimo būdai. Jachtos sutvarkymas po plaukimo. Išplaukimas iš uosto į atvirą jūrą ir grįžimas šviesiu (rekomenduojama ir tamsiu) paros metu, radijo ryšio praktinis naudojimas.